

Od zadataka kataloga do postupaka korisnika

Barbarić, Ana

Source / Izvornik: **Vizija i stvarnost : zbornik u povodu 40 godina djelovanja Aleksandre Horvat u knjižničarstvu, 2016, 83 - 100**

Book chapter / Poglavlje u knjizi

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:837923>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Urednica

Anita Šikić

Recenzentice

Prof. dr. sc. Senada Dizdar

Dr. sc. Melina Lučić

Vizija i stvarnost

Zbornik u povodu 40 godina djelovanja
Aleksandre Horvat u knjižničarstvu

Uredile

Daniela Živković i Tatjana Nebesny

© 2016 - autori

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem
000926176.

ISBN 978-953-169-344-8

Otisnuto u ožujku 2016.

HRVATSKA SVEUČILIŠNA NAKLADA
Zagreb, 2016.

Od zadataka kataloga do postupaka korisnika

Uvod

Kataložna teorija bogata je promišljanjima o određivanju zadataka knjižničnoga kataloga. Razlog tome izravna je praktična primjena tog dijela kataložne teorije. Naime, oblikovanju bilo kojega bibliografskog sustava izraženog međunarodnim bibliografskim standardom ili kataložnim pravilnikom međunarodnoga i/ili nacionalnoga dosega prethodi određivanje zadataka kataloga iz čega proizlaze pojedinačne odredbe odnosno pravila. Svako pravilo, samo za sebe, kao i njihovo zajedničko (među)djelovanje mora pridonositi ostvarivanju jednog ili više postavljenih zadataka. Samo je tako moguće izraditi koherentan kataložni pravilnik čija će pravila biti dovoljno načelna da rješavaju slične bibliografske probleme po istom ključu što pridonosi ekonomičnosti pravilnika u smislu ograničavanja pretjerana broja pravila, a s druge strane, dovoljno specifična kako bi katalogizatori praktičari, i bez pridodanih primjera, mogli jednostavno primijeniti svako pravilo u odgovarajućoj bibliografskoj situaciji.

U uvodnom dijelu još ćemo se osvrnuti i na nazivlje vezano uz ovu problematiku čije promjene oslikavaju i promjene koncepta iz čega je vidljivo kako je kataložna teorija potkraj 20. stoljeća prihvatila stav da kataložni pravilnici, jednako kao i bibliografski standardi, trebaju biti izrađeni tako da su ponajprije usmjereni ka korisniku i njegovim potrebama, a ne građi (*user-centered approach vs. resources-centered approach*). Je li tome baš tako odnosno jesu li tek noviji kataložni dokumenti, standardi i pravilnici izrađeni na temelju usmjerenosti korisniku pokazat će naša kasnija analiza. Prije toga istaknimo kako su američki autori, primjerice Charles A. Cutter i Seymour Lubetzky, pišući o ovoj problematici na početku odnosno sredinom 20. stoljeća, rabili izraz ciljevi (*objectives*) kataloga. U IFLA-inim dokumentima s naglaskom na prvu *Izjavu o međunarodnim kataložnim načelima* poznatiju kao *Pariška načela* koristi se izrazom zadaci (*functions*) kataloga koji se putem stvaralačkog i predavačkog rada naše najznačajnije kataložne stručnjakinje Eve Verone uvriježio i u hrvatskoj kataložnoj teoriji i praksi. Važno je istaknuti kako ova terminološka razlika ne znači i neko teorijsko razmimoilaženje, već samo

razliku između anglo-američke i europske kataložne teorije (bez obzira na IFLA-in međunarodni doseg), što dokazuje i sam Lubetzky koji je u svojim kasnijim radovima, objavljenim poslije donošenja *Pariških načela* 1961. godine, rabio izraz zadaci kataloga. Ta terminološka razlika posve je dokinuta 1998. objavljivanjem studije *Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa* (FRBR). Studija FRBR ne govori o zadacima kataloga već definira uvjete za funkcionalnost bibliografskih zapisa u odnosu prema općim postupcima korisnika pri pretraživanju i korištenju nacionalnih bibliografija i knjižničnih kataloga. Dakle, tradicionalno navođenje zadataka kataloga kao odgovora na korisnička pitanja preoblikuje se u navođenje korisničkih postupaka pri pretraživanju i korištenju bibliografskih zapisa u (strojno čitljivim) katalozima i bazama podataka što dakako uvjetuje i promjenu nazivlja.

Antonio Panizzi i Charles A. Cutter: od posrednog do izravnog određivanja zadataka kataloga

Antonio Panizzi zbog spleta političkih okolnosti morao je napustiti rodnu Italiju te se 1831. zapošljava kao katalogizator u Knjižnici Britanskog muzeja. Na mjesto voditelja Zbirke tiskanih knjiga imenovan je 1837. te tako postaje ključnom osobom zaduženom za izradbu *Pravila za sastavljanje Kataloga tiskanih knjiga Britanskog muzeja*. Slijedile su dvije godine intenzivna Panizzijeva dopisivanja s članovima Odbora upravitelja Britanskog muzeja, tijela koje je stalno vršilo pritisak i požurivalo donošenje pravila. U srpnju 1839. Odbor upravitelja odobrava tzv. 91 pravilo na temelju kojih se trebao sastaviti novi katalog.¹ Samim objavljivanjem Pravila počinju novi problemi. Unatoč protivljenju Panizzija koji je smatrao da se tiskanju kataloga može pristupiti nakon revizije cjelokupnog fonda Knjižnice koja bi obuhvaćala i smještaj jedinica knjižnične građe u skladu s odredbama 91 pravila, prvi svezak kataloga, A, otisnut je 1841. U njemu su objavljena i Pravila. Pošto je prvi svezak kataloga sastavljen i tiskan prije dovršetka izradbe čitavoga kataloga, nedostaci su brzo uočeni. Primjerice, nedostajale su sve potrebne uputnice pošto ih knjižničari nisu mogli predvidjeti dok nisu došli do izradbe kataložne jedinice za knjigu koja se trebala nalaziti u nekom od idućih svezaka kataloga, a uputnica je trebala biti u prvom svesku. Zbog tog i sličnih nedostataka tiskanje je kataloga obustavljeno. Pitanja o razlozima neuspjeha postavljena su i u britanskom Parlamentu. Vlast je stoga 1847. osnovala komisiju kraljevskih povjerenika zaduženu za ispitivanje statuta i poslovanja Britanskog muzeja (*Commissioners appointed to inquire into the Constitution and government of the British Museum*).² U nizu ispitivanja

koja su se pred komisijom vodila od 1847. do 1849. Panizzi je uspješno obranio stručna knjižničarska načela izradbe kataloga. Ističemo kako Panizzijeva Pravila ne sadržavaju točno navedena načela izradbe kataloga. No, Panizzi je u postupku obrane Pravila tijekom ispitivanja pred komisijom kraljevskih povjerenika te posebno u pismu grofu od Ellesmerea, predsjedniku navedene komisije, branio stav da se bez unaprijed točno utvrđenih načela ne mogu izraditi kataložna pravila, dok se sam katalog ne može izraditi bez dosljedna poštovanja takvih pravila. Ipak, Panizzi u svojim Pravilima ne govori ništa ni o zadacima kataloga. Inzistiranjem na točnosti i potpunosti kataloga, Panizzi upozorava da svojim pravilima ponajprije teži identifikaciji bibliografskih jedinica, a identifikacija literarnih jedinica tek je djelomično omogućena. No, u zapisniku ispitivanja ostao je zabilježen Panizzijev odgovor na pitanje označeno brojem 9869 u kojem kaže: "Katalog knjižnice prvenstveno mora dati točan inventar knjiga koje ima, a u pravilu se koristi za utvrđivanje činjenice da li se određena knjiga nalazi u zbirci i koja djela o određenom predmetu katalog sadrži".³ Ovakav se Panizzijev odgovor, kako ističe Aleksandra Horvat, nalazi u dijelu svjedočenja o raspravi o prednostima i nedostacima abecednog u odnosu prema stručnom katalogu te bi se stoga mogao smatrati pojednostavnjenim.⁴ Iako iz njega možemo iščitati težnju identifikacije i okupljanja bibliografskih i literarnih jedinica, primjećujemo kako to u potpunosti nije ostvareno u 91 pravilu. Prema tvrdnji Elaine Svenonius iznesenoj u njezinoj knjizi *Intelektualne osnove organizacije informacija*, Panizzi je, ipak, posredno opisao bibliografske ciljeve kad je dokazivao potrebu da katalog na jednome mjestu skupi jednake jedinice, a da pritom razlikuje slične jedinice.⁵

Svi teoretičari bibliografske organizacije slažu se u tvrdnji da je Charles A. Cutter bio prvi koji je sustavno prikazao ciljeve kataloga. Dakle, prema Cutteru, ti su ciljevi:

1. omogućiti da se pronade knjiga za koju je poznat
  - A. autor
  - B. naslov ili
  - C. predmet
2. pokazati što knjižnica posjeduje
  - D. od nekog autora
  - E. o nekom predmetu
  - F. o nekoj vrsti literature

1 Olding, R. K. Antonio Genesio Mario Panizzi : (1797-1879). // Readings in library cataloguing / edited and introduced by Raymond K. Olding. London : Crosby Lockwood & Son, 1966. Str. 1.

2 Carpenter, M. Editor's introduction. // Foundations of cataloging : a sourcebook / edited by Michael Carpenter and Elaine Svenonius. Littleton, Colo. : Libraries Unlimited, 1985. Str. 15.

3 Minutes of evidence. // Report of the Commissioners appointed to inquire into the Constitution and government of the British Museum. London : Her Majesty's Stationery Office, 1850. Citirano prema: Readings in library cataloguing / edited and introduced by Raymond K. Olding. London : Crosby Lockwood & Son, 1966. Str. 26.

4 Horvat, A. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka : "Benja", 1995. Str. 48.

5 Svenonius, E. Intelektualne osnove organizacije informacija. Lokve : "Benja", 2005. Str. 15.

3. pomoći u izboru knjige

G. s obzirom na izdanje (bibliografski)

H. s obzirom na vrstu (literarnu ili predmetnu).⁶

Cutter je, kao što je već istaknuto, govorio o ciljevima (*objects*) kataloga. Taj je izraz, kasnije, u teoriji katalogizacije, zamijenjen izrazom zadaci (*functions*) kataloga. Prvi cilj, kako ističe Elaine Svenonius, *cilj pronalaženja*, pretpostavlja da korisnik zna podatak o autoru, naslovu ili predmetu i da traži poznatu knjigu odnosno dokument. Drugi cilj, *cilj okupljanja*, po E. Svenonius, pretpostavlja da korisnik ima sličnu informaciju, ali traži skup dokumenata, kao što je skup svih dokumenata određenog autora, o određenoj temi ili određenog žanra. Treći cilj, *cilj izbora*, pretpostavlja da je korisnik naišao na više sličnih dokumenata te treba izabrati među njima, na primjer treba izabrati među nekoliko izdanja djela.⁷

Cutterov je popis ciljeva kataloga vjerojatno jedan od najcitiranijih tekstova u bibliografskoj literaturi, ako ne i najcitiraniji. Sam je Cutter u napomeni otisnutoj u drugom izdanju *Pravila za ukršteni katalog* naveo kako je njegova izjava o ciljevima te načinima na koji se postižu bila kritizirana, no, jednako tako, često i citirana, obično nepromijenjena i bez navođenja autora, u predgovorima kataloga i drugdje. Na temelju toga Cutter pretpostavlja da su njegovi ciljevi općenito bili prihvaćeni.⁸ Elaine Svenonius pridodaje da to što se ciljevi navode i danas, čak i više nego prije sto godina, dokazuje njihovu stabilnost i trajnost njihovih intelektualnih osnova.

No, nisu svi dijelili jednako, isključivo pozitivno, mišljenje o Cutterovu doprinosu kataložnoj teoriji. Tako Aleksandra Horvat ističe kako se Ákos Domanovszky s pravom žali da većina teoretičara definira abecedni katalog preusko, odnosno tako da utvrđuju pitanja koja korisnik postavlja takvu katalogu iz čega proizlazi da su zadaci kataloga zapravo odgovori na korisnička pitanja.⁹ Spomenuta autorica navodi kako ovakav način definiranja zadataka kataloga iz korisničkih pitanja zacijelo potječe od Cuttera, dakle prvog sastavljača kataložnih pravila koji izrijekom navodi zadatke kataloga.¹⁰ Njezina tvrdnja, iz knjige objavljene 1995., da kasniji teoretičari stiliziraju, preoblikuju, parafraziraju Cutterove ciljeve, ali im u osnovi ostaju vjerni,¹¹ neupitno oslikava problematiku teorijskog utvrđivanja zadataka kataloga sve do kraja devedesetih godina 20. stoljeća.

Seymour Lubetzky i Eva Verona: kompromis iskazan u *Pariškim načelima*

Seymour Lubetzky objavljivao je radove u kojima je pisao o problemima teorije i prakse katalogizacije u razdoblju od gotovo šezdeset godina, od 1939., kada mu je bila četrdeset jedna godina, pa sve do 1998. kada je bio stogodišnjak.¹² Međunarodnoj kataložnoj zajednici najpoznatiji je kao jedan od ključnih sudionika Međunarodne konferencije o kataložnim načelima održane u Parizu 1961. koja je urodila *Pariškim načelima*. Na temelju analize *Kataložnih pravila Američkoga knjižničarskog društva*¹³ Lubetzky zaključuje kako se buduća preradba spomenutog pravilnika ne smije svesti na puko poboljšavanje nekih postojećih pojedinačnih pravila, već da je potrebno provesti potpunu rekonstrukciju pravilnika utemeljenu na dobro promišljenim i prihvaćenim zadacima koji će odrediti cilj pravilnika te dobro razmotrenim načelima na kojima će se temeljiti struktura i značajke pravilnika.¹⁴ Lubetzky prepoznaje dva zadatka kataloga za koje kaže da proizlaze iz pravila za utvrđivanje odrednica. Prvi je zadatak omogućivanje korisniku kataloga da brzo odredi posjeduje li knjižnica ili ne posjeduje knjigu koju želi.

Drugi je zadatak pokazati korisniku kataloga, pod jednim oblikom autora imena, koja djela pojedinog autora te koja izdanja ili prijevode pojedinog djela knjižnica posjeduje. Potrebu za drugim zadatkom Lubetzky objašnjava time da djela pojedinog autora mogu biti objavljena pod različitim oblikom njegova imena kao posljedica promjene imena, prijevoda, transliteracije ili čak pogrešaka u pisanju, a različita izdanja istog djela mogu biti objavljena pod različitim stvarnim naslovima iz sličnih razloga te bi bez uvažavanja drugog zadataka bila raspršena u katalogu. Katalogizator je taj koji je dužan da katalogizirajući pojedino djelo utvrdi identitet autora i odnose među djelima.¹⁵

Lubetzky ističe kako ovakav način katalogizacije više stoji te pridonosi povećanoj složenosti kataložnih pravila. Zbog toga su neki knjižničari pokušali osporiti drugi zadatak i svesti katalogizaciju na prvi, dakle na jednostavno utvrđivanje činjenice posjeduje li knjižnica određenu knjigu. No, Lubetzky ističe kako se njegova analiza upravo temelji na prepoznavanju važnosti drugog zadataka za inte-

12 Svenonius, E.; McGarry, D. Introduction. // *Writings on the classical art of cataloging* / Seymour Lubetzky ; compiled and edited by Elaine Svenonius, Dorothy McGarry. Englewood, Colo. : Libraries Unlimited, 2001. Str. xi.

13 *ALA Cataloguing rules for author and title entries* / prepared by the Division of Cataloging and Classification of the American Library Association. 2nd ed. / edited by Clara Beetle. Chicago : American Library Association, 1949.

14 Lubetzky, S. *Cataloging rules and principles*. // *Writings on the classical art of cataloging* / Seymour Lubetzky ; compiled and edited by Elaine Svenonius, Dorothy McGarry. Englewood, Colo. : Libraries Unlimited, 2001. Str. 113.

15 Isto, str. 113-114.

6 Cutter, C. A. *Rules for a dictionary catalog*. 4th ed., rewritten. Reprint. London : The Library Association, 1948. Izvornik: Washington D. C. : Government Printing Office, 1904. Str. 12.

7 Isto, str. 16.

8 Isto, str. 12.

9 Horvat, A. Nav. dj., str. 47.

10 Isto.

11 Isto, str. 49.

gritet i učinkovitost kataloga. Knjižnicama Lubetzky preporučuje da slijede drugi zadatak u onoj mjeri u kojoj je to razumno i isplativo.¹⁶

Eva Verona u članku *Literarna jedinica nasuprot bibliografskoj jedinici*, analizirajući *Kataložna pravila Američkoga knjižničarskog društva*, ističe kako je okupljanje podataka o svim djelima nekog autora koja su u publikaciji zaseban, treći zadatak, kataloga. Pri tome se razilazi s Lubetzkim koji je i tu funkciju svrstao pod drugi zadatak. Verona ističe kako katalog koji je usmjeren na taj zadatak mora okupiti pod jedinstvenom odrednicom sva djela pojedinog autora koja postoje u knjižnici, uključujući i ona objavljena anonimno ili pod pseudonimom.¹⁷ Spomenuta autorica na tome mjestu zaključuje kako se treći zadatak ne bavi stajalištem kataloga prema literarnim i bibliografskim jedinicama te zbog toga ne ulazi previše duboko u ustroj kataloga. Iz toga proizlazi da taj zadatak sam po sebi nije dovoljan za određivanje prirode kataloga te se uvijek mora kombinirati s prvim (brzo pronalazjenje određene knjige) ili drugim (pružanje podataka o svim izdanjima, prijevodima itd. pojedinog djela koja postoje u knjižnici). Verona upozorava kako je takva metoda okupljanja djela pojedinog autora često, u praksi, prihvaćena u katalozima koji priznaju literarne jedinice.¹⁸ Analizirajući sama *Kataložna pravila Američkoga knjižničarskog društva*, Verona zaključuje kako ona pokazuju potpuno prihvaćanje treće zadaće.

Međunarodna konferencija o kataložnim načelima (*International Conference on Cataloguing Principles - ICCP*) održana je u Parizu od 9. do 18. listopada 1961.¹⁹ Na Konferenciji su sudjelovale delegacije iz čak 53 zemlje i 12 međunarodnih organizacija što znači da je riječ o najvećem sastanku kataložnih stručnjaka sve do današnjih dana. Kako su se IFLA-ina sastanci IME-ICC, koji su se održavali od 2003. do 2007., organizirali na regionalnoj razini, za pojedine dijelove svijeta, izgledno je da ni u skoroj budućnosti ni jedan sastanak brojnošću kataložnih stručnjaka iz različitih zemalja neće nadmašiti parišku Konferenciju.

Konferencija je urodila dokumentom *Izjava o međunarodnim kataložnim načelima* poznatijim kao *Pariška načela*. Član 2 *Pariških načela* govori o zadacima kataloga:

16 Lubetzky, S. *Cataloging rules and principles*, str. 114.

17 Verona, E. *Literarna jedinica nasuprot bibliografskoj jedinici*. // O katalogu : izbor iz radova = Selected writings on the catalogue / Eva Verona ; uredila Aleksandra Horvat. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo : Nacionalna i sveučilišna knjižnica : Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti, 2005. Str. 184.

18 Isto.

19 Verona, E. *Univerzalna bibliografska kontrola i međunarodno ujednačavanje kataložnih postupaka*. // *Informatologia Yugoslavica* 8, 1/4(1976), str. 2. Dostupno i na: <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/verona.htm> (12. 8. 2015.).

“Katalog mora biti korisno sredstvo da se utvrdi:

- 2.1. da li knjižnica posjeduje određenu knjigu koju pobliže označuje
  - a) autor i stvarni naslov, ili
  - b) ako autor u knjizi nije naveden, tada samo stvarni naslov, ili
  - c) ako autor i stvarni naslov za identifikaciju nisu prikladni ili nisu dovoljni, tada prikladna zamjena za stvarni naslov;
- 2.2. a) koja djela određenog autora
  - b) koja izdanja određenog djela postoje u knjižnici.”²⁰

Oko prihvaćanja konačnog teksta ovog člana vođena je burna rasprava. Tekst koji je predložio organizacijski odbor, okupljanje svih djela istog autora (2.2.a) i svih izdanja istog djela (2.2.b) navodio je kao jedan jedinstveni zadatak abecednoga kataloga. Riječ je o preuzimanju određenja zadataka kataloga Seymoura Lubetzskog. Međutim, takvo je određenje u referatu naslova *Zadaća glavne kataložne jedinice u abecednom katalogu – drugi pristup* (utemeljenom na članku *Literarna jedinica nasuprot bibliografskoj jedinici*) osporila Eva Verona utvrdivši kako se okupljanje svih djela pojedinog autora koja postoje u knjižnici (treći zadatak kataloga po njezinu viđenju) ne može svesti pod problematiku pronalazjenja literarnih jedinica (drugi zadatak kataloga) odnosno shvatiti tek kao bitan uvjet za utvrđivanje spomenutih jedinica.²¹ Nedvojbeno je, tvrdi Verona, da će, ako se sva djela pojedinog autora unesu pod jedinstvenom odrednicom, svi elementi konkretne literarne jedinice koji pripadaju tom autoru biti bolje okupljeni. Iako to, priznaje Verona, u određenim slučajevima može omogućiti ili olakšati njihovu identifikaciju, ne mora nužno biti tako. Bez pomoći sporednih kataložnih jedinica ili napomena na glavnim kataložnim jedinicama, nastavlja citirana autorica, korisnik kataloga katkad neće ni na koji način moći utvrditi pripada li određeni prijevod odnosno izdanje literarnoj jedinici koju on traži.²² Na temelju navedenog Verona ističe da se mogu okupiti sva djela pojedinog autora bez identificiranja literarnih jedinica. Zanimljivo je kako ističe da se teorijski može predvidjeti i suprotno: možemo unijeti sva izdanja i prijevode koji pripadaju određenoj literarnoj jedinici pod oblikom autorskog imena pod kojim je izvorno objavljena uvodeći tako literarne jedinice bez okupljanja svih djela pojedinog autora pod jednom odrednicom.²³

20 Statement of principles adopted by the International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October 1961 // *International Conference on Cataloguing Principles* (1961 ; Paris). Report / International Conference on Cataloguing Principles, Paris, 9th-18th October, 1961 ; edited by A. H. Chaplin and Dorothy Anderson. Reprint. London : IFLA International Office for UBC, 1981. Str. 91-92. Prijevod preuzet iz: Verona, E. *Međunarodna načela katalogizacije*. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 7, 3/4(1961), str. 155-179. Prilog 1: *Načela prihvaćena na Međunarodnoj konferenciji o načelima katalogizacije*, Pariz, listopad 1961., 171.

21 Verona, E. *Literarna jedinica nasuprot bibliografskoj jedinici*, str. 184-185.

22 Isto, str. 185.

23 Isto.

Jugoslavenska je delegacija predložila da se prihvati stajalište izneseno u referatu Eve Verone, dakle da se okupljanje različitih izdanja istoga djela i različitih djela istoga autora navede kao dva samostalna zadatka abecednoga kataloga. Taj su prijedlog podržali sljedeći delegati: C. S. Spalding (SAD), L. Brummel (Nizozemska), Á. Domanovszky (Mađarska) i N. Sharify (Iran). Konačni tekst člana 2.2, dakle, kompromis je između izvorne zamisli organizacijskog odbora i prijedloga jugoslavenske delegacije da se zadaci 2.2.a i 2.2.b posve odvoje.²⁴

U komentiranom izdanju *Pariških načela* objavljenom u izdanju IFLA-ine Komisije za katalogizaciju deset godina pošto je Konferencija održana, a koje sadržava komentare i primjere koje je izradila Eva Verona uz pomoć F. G. Kaltwassera, P. R. Lewisa i R. Pierrota, Verona piše kako je, u međuvremenu, stajalište da je okupljanje svih djela nekog autora i svih izdanja nekog djela jedinstven zadatak kataloga, napušteno.²⁵ Govoreći o spomenutim zadacima, Verona predlaže njihovu jasniju formulaciju (a navodi i numeraciju koja oslikava odvajanje):

Katalog mora biti korisno sredstvo da se utvrdi:

2.2. koja se izdanja određenog djela nalaze u knjižnici; i

2.3. koje se publikacije koje sadržavaju djela određenog autora nalaze u knjižnici.²⁶

Još jasnije razdvajanje drugog i trećeg zadatka kataloga Verona je provela u uvodnom dijelu *Pravilnika i priručnika za izradbu abecednog kataloga*, vrijedećeg hrvatskog kataložnog pravilnika, u kojem su spomenuti zadaci navedeni pod zasebnim brojevima, dakle kao drugi, odnosno treći.²⁷

FRBR, FRAD i FRSAD

Studija FRBR ne govori o zadacima kataloga već definira uvjete za funkcionalnost bibliografskih zapisa u odnosu prema sljedećim općim postupcima korisnika pri pretraživanju i korištenju nacionalnih bibliografija i knjižničnih kataloga:

- “podaci se rabe za *pronalaženje* građe koja odgovara kriterijima za pretraživanje koje je naveo korisnik (npr. pri traženju svih dokumenata o određenom predmetu ili pri traženju snimke objavljene pod određenim naslovom);
- pronađeni podaci rabe se za *identificiranje* entiteta (npr. kako bi se potvrdilo da dokument opisan u zapisu odgovara dokumentu koji je korisnik tražio ili kako bi se razlikovala dva teksta ili zapisa istog naslova);

24 Verona, E. Međunarodna načela katalogizacije, 159.

25 Statement of principles adopted at the International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October, 1961. Annotated ed. with commentary and examples by Eva Verona assisted by Franz Georg Kaltwasser, P. R. Lewis, Roger Pierrot. London : IFLA Committee on Cataloguing, 1971. Str. 7-8.

26 Isto, str. 8.

27 Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1: Odrednice i redalice. 2. izmijenjeno izd. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986. Str. 13.

- pronađeni podaci rabe se za *odabir* entiteta koji odgovara potrebama korisnika (npr. za odabir teksta na jeziku razumljivu korisniku ili inačice računalnog programa kompatibilne hardveru i operativnom sustavu koji su dostupni korisniku);
- podaci se rabe za *nabavu* ili *dobivanje* pristupa opisanom entitetu (npr. pri naručivanju publikacije, pri davanju zahtjeva za posudbu primjeraka knjige iz knjižnične zbirke ili za online pristup elektroničkom dokumentu pohranjenom na daljnji dostupnom računalu).²⁸

Studija FRBR, kao što možemo vidjeti iz navedenog, tradicionalno navođenje zadataka kataloga kao odgovora na korisnička pitanja preoblikuje u navođenje korisničkih postupaka pri pretraživanju i korištenju bibliografskih zapisa u (strojno čitljivim) katalozima i bazama podataka. Elaine Svenonius smatra kako je studiju IFLA izradila u pravo vrijeme te ističe važnost preoblikovanja navedenih, kako ih Svenonius naziva, bibliografskih ciljeva, zbog njihove općenitosti, kojom je obuhvaćena neknjižna građa i informacijske službe koje nisu knjižnične, osuvremenjivanja nazivlja i razrješavanja dvosmislenosti.²⁹ Dakle, citirana autorica o zadacima bibliografskih zapisa kako ih određuje studija FRBR govori kao o bibliografskim ciljevima te ih uspoređuje i komentira u odnosu prema određivanju, prema njezinim riječima, bibliografskih ciljeva (odnosno zadataka kataloga) od Cuttera preko Lubetzskog do *Pariških načela*.

Uspoređujući zadatke bibliografskih zapisa iz studije FRBR sa zadacima kataloga iz točke dva *Pariških načela*, Svenonius ističe kako je u studiji ponovo uspostavljen cilj (ili zadatak) izbora. Naime, pošto su se *Pariška načela* bavila problematikom abecednoga kataloga, dakle organiziranjem publikacija prema autoru i stvarnom naslovu, ona ne iznose zadatak koji upravlja organizacijom prema predmetu. Time su, prema mišljenju E. Svenonius, koja ih uspoređuje s Cutterovim ciljevima ukrštenoga kataloga, samo djelomičan iskaz o cilju koji bibliografski sustav treba postići.³⁰ Naravno da tu ne možemo proturječiti E. Svenonius, ali je nužno istaknuti kako je razina obuhvata zadataka kataloga u Cuttera bila ponajprije uvjetovana time da je on izradio kataložni pravilnik namijenjen narodnim knjižnicama u kojima se, u to vrijeme, u SAD-u rabio ukršteni katalog (na listićima). Velike znanstvene i sveučilišne američke knjižnice, kao i većina europskih knjižnica, njegovale su tradiciju izradbe posebnih predmetnih kataloga. A kako je abecedni, ili preciznije abecedni autorsko naslovni katalog, bio temeljni katalog svake knjižnice u vrijeme kataloga na listićima, nije čudna odluka da se *Pariška načela* bave isključivo njegovom problematikom. Dakle, različitost kataložnih tradicija u kombinaciji s ograničenim

28 Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa : završni izvještaj. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 12.

29 Svenonius, E. Nav. dj., str. 17.

30 Isto.

odabirom načina organizacije podataka o građi u katalogu na listićima uvjetovala je različit obuhvat pri utvrđivanju zadataka kataloga u Cuttera i u *Pariškim načelima* te ih se stoga ne može jednoznačno uspoređivati. No, vratimo se studiji FRBR. E. Svenonius ističe važnost upotrijebljena izraza "odabir" (*select*) u odnosu prema Cutterovu izrazu "pomoć pri izboru" (*assist in the choice of*) pri, po njoj, ponovnu uspostavljanju cilja izbora u studiji FRBR.

E. Svenonius pozitivnim ocjenjuje i promjenu u nazivlju kako bi se bibliografski ciljevi učinili primjerenijim globalnom, neknjižnom, digitalnom okružju. To je, smatra ona, napravljeno ispuštanjem upućivanja na knjižnice, zamjenom izraza "knjige" općenitijim izrazom "entiteti" i ukidanjem ograničenja pretraživanja prema autoru, stvarnom naslovu i predmetu.³¹

Jednako tako, E. Svenonius pozitivnim smatra rješavanje dvosmislenosti povezane s tradicionalnim ciljem pronalaženja koji se može različito tumačiti i ima značenja: 1) pronalaženje mjesta dokumenta u bazi podataka, 2) identificiranje dokumenta i 3) utvrđivanje dostupnosti dokumenta.³² Ovakvim je raščlanjivanjem, smatra citirana autorica, tradicionalni opći cilj pronalaženja (ili prvi zadatak abecednoga kataloga) zamijenjen u studiji FRBR trima određenijim ciljevima.

Ipak, E. Svenonius ne ocjenjuje posve pozitivnim IFLA-ino redefiniranje zadataka kataloga. Posebice je zabrinjava "urušavanje" tradicionalnih zadataka pronalaženja i okupljanja, odnosno njihova stapanja u jedan zadatak pronalaženja. Naime, tradicionalan zadatak pronalaženja, prema njezinim riječima, određuje da je ono što je potrebno pronaći određeni, poznati dokument, a tradicionalni cilj okupljanja određuje da je ono što je potrebno pronaći skup dokumenata koje određuje kriterij kao što je autor, stvarni naslov i predmet.³³

U studiji FRBR, smatra ona, ta su dva cilja (ili zadatka kataloga) stopljena u jedan cilj pronalaženja što je logično i uvodi elegantnost u izražavanju, ali istodobno umanjuje važnost pojma okupljanja, pojma koji je, ističe citirana autorica, duboko usađen u bibliografski diskurs.³⁴ E. Svenonius ističe njegovu korisnost zbog isticanja onoga što je na prvome mjestu osnovnog čina organizacije informacija – povezivanja sličnih stvari. Posve se slažemo s E. Svenonius koja smatra da je zbog upućivanja na oblikovanje skupova kao i svojih veza s tradicijom cilj okupljanja (dakle drugi, odnosno, prema Veroni, drugi i treći zadatak kataloga) suviše dragocjen da bi se zanemario.³⁵

31 Svenonius, E. *Intelektualne osnove organizacije informacija*, str. 17.

32 Isto.

33 Isto.

34 Isto.; Svenonius, E. *The intellectual foundation of information organization*. Cambridge, Mass. ; London : The MIT Press, 2001. Str. 18.

35 Svenonius, E. *Nav. dj.*, str. 18.

U još jednom pogledu E. Svenonius zamjera tvorcima IFLA-ine studije FRBR prekid veza s tradicijom. Naime, prvi bibliografski cilj IFLA-ine studije ne opisuje poblizje skupove entiteta koje je potrebno pronaći, već to čini popratni model entitet-odnos. E. Svenonius smatra da je to problematično s aspekta izvedbe baze podataka. Citirana autorica ističe da u izvedbi baze podataka ciljevi trebaju odrediti ontologiju, a ne obrnuto, jer se za bilo koji dani skup ciljeva mogu razviti alternativni modeli za alternativne svrhe.³⁶ Osim toga, iskaz o ciljevima, nadopunjuje E. Svenonius, mora jasno izraziti da su korisnikove potrebe na prvome mjestu što znači da se mora reći što zapravo korisnici trebaju pronaći. Zbog svega navedenog, E. Svenonius je preradila i nadopunila prvi zadatak po studiji FRBR, odnosno prvi bibliografski cilj:

1. "pronaći mjesto (*to locate*) entiteta u datoteci ili bazi podataka kao rezultat pretraživanja pri čemu se upotrebljavaju atributi ili odnosi među entitetima:
  - 1a. pronaći (*to find*) pojedini entitet - tj. dokument (cilj pronalaženja)
  - 1b. pronaći mjesto (*to locate*) skupa entiteta koji su:
    - svi dokumenti koji pripadaju istom djelu
    - svi dokumenti koji pripadaju istom izdanju
    - svi dokumenti istog autora
    - svi dokumenti o istom predmetu
    - svi dokumenti određeni kojim drugim kriterijem."³⁷

Ipak, najvažnija primjedba Elaine Svenonius o ciljevima (ili zadacima) iskazanim u IFLA-inoj studiji jest kako četiri navedena cilja (pronaći, identificirati, odabrati i pristupiti) nisu dostatna. Njima E. Svenonius pridodaje peti cilj, cilj kretanja (*a navigation objective*).³⁸ Pri tome se poziva na riječi Piercea Butlera od gotovo prije pola stoljeća koji je, smatra ona, pretpostavio postojanje takvog cilja kad je okarakterizirao bibliografiju kao način na koji se civilizirani čovjek kreće (*navigates*) bibliografskim univerzumom.³⁹ E. Svenonius, također, ističe kako je pojam kretanja bibliografskim univerzumom, ako baš ne sama riječ "kretanje", bio u literaturi knjižnične i informacijske znanosti tijekom cijeloga 20. stoljeća.

U studiji FRAD korisnici autoriziranih podataka široko su definirani kako bi uključili: stvaratelje autoriziranih podataka koji stvaraju i održavaju autorizirane podatke te korisnike koji autorizirane informacije rabe izravnim pristupom autoriziranim podacima ili neizravno putem nadziranih pristupnica (usvojeni oblici imena, neusvojeni oblici imena/uputnice itd.) u katalozima, nacionalnim bibliografijama,

36 Svenonius, E. *Intelektualne osnove organizacija informacija*, str. 18.

37 Isto.

38 Isto.

39 Butler, P. *Bibliographical function of the library*. // *Journal of Cataloging and Classification* 9, 7(1953), str. 3-11.

ostalim sličnim datotekama itd.⁴⁰ Definirana su četiri postupka kojima su obuhvaćeni svi korisnici:

- pronalaženje – entiteta ili skupa entiteta koji odgovaraju ustanovljenim kriterijima (tj. pronalaženje jednog entiteta ili skupa entiteta korištenjem atributa ili kombinacije atributa ili odnosa entiteta kao kriterija za pretraživanje) ili istraživanje univerzuma bibliografskih entiteta korištenjem tih atributa i odnosa
- identificiranje – entiteta (tj. potvrda da predstavljeni entitet odgovara traženom entitetu, razlikovanje između dvaju ili više entiteta sličnih obilježja) ili potvrđivanje oblika imena koji će se upotrijebiti kao nadzirana pristupnica
- kontekstualiziranje – smještanje osobe, korporativnog tijela, djela itd. u kontekst; razjašnjavanje odnosa između dvije ili više osoba, korporativnih tijela, djela itd.; ili razjašnjavanje odnosa između osobe, korporativnog tijela, djela itd. i imena pod kojim je poznata ta osoba, korporativno tijelo, djelo itd. (npr., vjersko ime naspram građanskom imenu)
- opravdanje – dokumentiranje razloga zbog kojeg je stvaratelj autoriziranog zapisa izabrao ime ili oblik imena na kojem se zasniva nadzirana pristupnica.⁴¹

Vidimo kako u studiji FRAD prva dva korisnička postupka odgovaraju, naravno u kontekstu autoriziranih podataka, korisničkim postupcima utvrđenim FRBR-om, a treći i četvrti postupak potpuna su novost. No, pažljivijim iščitavanjem prvog zadatka u kojem se govori o istraživanju univerzuma bibliografskih entiteta korištenjem njihovim atributima i odnosima, možemo prepoznati nadopunu u odnosu prema FRBR-u. Riječ je upravo o kretanju na čiju nas je važnost upozorila E. Svenonius.⁴² Novouvedeni postupci, kontekstualiziranje i opravdanje, posebice ovaj posljednji, govore o proširenu obuhvatu pojma “korisnik”. Katalogizator praktičar, stvaratelj normativnog zapisa, mora zabilježiti zašto se odlučio za neku nadziranu pristupnicu te time krajnjem korisniku, a i svojim kolegama, odnosno bilo kome tko se služi autoriziranim knjižničnim podacima iz bilo kojeg razloga što, primjerice, može obuhvatiti nakladničku i leksikografsku zajednicu, olakšati postupak kontekstualiziranja.

Studija FRSAD koja se odnosi na predmetne autorizirane podatke te time pripada u područje predmetne obrade, također govori o četiri korisnička postupka. To su:

40 Uvjeti za funkcionalnost autoriziranih podataka : konceptualni model. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 62.

41 Isto.

42 Barbarić, A.; Willer, M. Kakav nacionalni kataložni pravilnik trebamo? : preliminarno istraživanje. // 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mima Willer i Sanjica Faletar Tanacković. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 125.

- pronalaženje jednog ili više predmeta i/ili njihovih naziva koji odgovara/odgovaraju kriterijima koje je naveo korisnik, upotrebom atributa i odnosa
- identificiranje predmeta i/ili njegova naziva prema njegovim atributima ili odnosima (tj., razlikovanje između dvaju ili više predmeta ili naziva sličnih obilježja i potvrđivanje da je odgovarajući predmet ili naziv pronađen)
- odabir predmeta i/ili njegova naziva koji odgovara potrebama korisnika (tj., odabir ili odbacivanje na temelju zahtjeva i potreba korisnika)
- istraživanje odnosa između predmeta i/ili njihovih naziva (npr., istraživanje odnosa kako bi se razumjela struktura predmetnog područja i njegovo nazivlje).⁴³

Korisnički postupak istraživanje novi je postupak uveden u FRSAD; dočim su pronalaženje, identificiranje i odabir postupci korisnika prethodno uvedeni u konceptualne modele FRBR i/ili FRAD. Na temelju istraživanja provedena za potrebe izradbe studije utvrđeno je da se velik broj sudionika (69 posto) koristi predmetnim autoriziranim podacima radi istraživanja odnosa između naziva tijekom katalogizacije i izradbe metapodataka. Nadalje, 62 posto sudionika upotrebljava predmetne autorizirane podatke za istraživanje odnosa tijekom potrage za bibliografskim jedinicama, a 64 posto za kretanje kroz bibliografske opise ili njihovo pregledavanje.⁴⁴ Te su brojke upozorile stručnjake koji su izradili studiju na postupak koji, prema njihovoj mišljenju, nije bio u modelima FRAD i FRBR. Stoga su smatrali važnim dodati korisnički postupak istraživanje. No, možemo se zapitati je li ovako objašnjen postupak istraživanja potpuna novost ili je zapravo već iskazan u FRAD-u kretanjem kao dijelom pronalaženja te kontekstualiziranjem.

Kao što smo mogli vidjeti, studije FRBR, FRAD i FRSAD, u korisničkim postupcima nadograđuju jedna drugu, što donosi i znatna razmimoilaženja. Stoga nije čudno da je IFLA pristupila objedinjavanju triju studija odnosno, još preciznije, triju konceptualnih modela u novi model o čemu ćemo nešto više reći u idućem odjeljku.

FRBR-LRM

Objavlivanjem FRAD-a 2009. i FRSAD-a 2010. postalo je jasno kako je nužno spojiti odnosno objединiti modele FR-obitelji u jedinstven model. Na to je utjecalo i to da je prvi model, FRBR, objavljen još 1998. Dakle, u razdoblju nešto duljem od cijelog desetljeća različite skupine stručnjaka izradile su FRBR za bibliografske podatke, FRAD za autorizirane podatke, a FRSAD za predmetne autorizirane podatke čime su odvojeno pokriveni različiti aspekti bibliografskog univerzuma.

43 Uvjeti za funkcionalnost predmetnih autoriziranih podataka : konceptualni model. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012. Str. 34.

44 Isto, str. 35.

Takva se razdvojenost, prema mišljenju Pat Rive i Maje Žumer, zasigurno negativno odrazila i na neposrednu primjenu.⁴⁵

Skupina za pregled FRBR-a (*FRBR Review Group*) započela je s objedinjavanjem modela 2010., da bi 2013. osnovala Uredničku skupinu za objedinjavanje (*Consolidation Editorial Group*) koja je u srpnju 2015. predstavila, još uvijek, interni IFLA-in dokument *FRBR-Library Reference Model*.⁴⁶ Planirano je da tijekom 2015. izrađeni nacrt, koji se i dalje doraduje, bude ponuđen na pregled i slanje komentara zainteresiranoj javnosti putem IFLA-inih mrežnih stranica. Stoga ćemo se ukratko osvrnuti na korisničke postupke iznesene u FRBR-LRM-u. Iznesena rješenja vjerojatno i nisu konačna, no upućuju na put razvoja modela.

Važno je istaknuti kako je FRBR-LRM u odnosu prema prijašnjim modelima posve novi model. Vremenski odmak, provedena istraživanja i stečeno iskustvo u radu s pojedinačnim modelima omogućili su novi pogled na temelju kojeg su prepoznata zajednička načela što je poslužilo kao polazište za rješavanje međusobnih neusklađenosti.⁴⁷

FRBR-LRM govori o pet temeljnih korisničkih postupaka čime potvrđuje svoju usmjerenost na potrebe krajnjega korisnika.⁴⁸ To su:

- pronalaženje – pretraživanje prema bilo kojem relevantnom kriteriju radi okupljanja informacija o jednoj ili više jedinica građe koje su predmet interesa
- identificiranje – jasno razumijevanje naravi pronađene građe te razlikovanje između sličnih jedinica građe
- odabir – utvrđivanje prikladnosti pronađene građe te odabir (prihvatanjem ili odbijanjem) pojedine jedinice građe
- nabava – pristupanje sadržaju jedinice građe
- istraživanje – korištenje odnosima od jedne do druge jedinice građe kako bi ih se smjestilo u kontekst.

Riva i Žumer ističu kako u FRBR-LRM-u, kao i u dosadašnjim modelima, korisnički postupci, kao i korisnička populacija uzeta u obzir pri strukturiranju modela, imaju ključnu ulogu u određivanju obuhvata modela. Stoga je u obzir uzet širok spektar korisnika bibliografskih i autoriziranih podataka. Podacima se mogu služiti čitatelji, studenti i istraživači, kao i drugi krajnji korisnici, ali i knjižnično osoblje te drugi čimbenici informacijskog lanca poput nakladnika, raspačavatelja, prodava-

vatelja baza podataka itd.⁴⁹ Ipak, administrativni metapodaci i oni o upravljanju pravima, iako nužni pri upravljanju bibliografskim i autoriziranim podacima, nisu obuhvaćeni ovim modelom. Razlomivši postupak traženja informacija na pet općih zadataka, FRBR-LRM teži pojedinačnu isticanju svakoga pojedinog aspekta ističući kako navedeni redoslijed nisu obvezni koraci cijeloga tog postupka. Riva i Žumer objašnjavaju kako se neki postupci, primjerice identifikacija i odabir, mogu istodobno odvijati u umu korisnika, a cijeli je postupak traženja informacija ponovljiv i može se iz bilo koje točke razviti u bilo kojem smjeru.⁵⁰ Također, ističu kako je *istraživanje* zasebna dimenzija u odnosu prema drugim postupcima jer je, u nekim slučajevima, početna točka u daljnjem postupku traženja informacija, a u drugim je istinski korisnički cilj.⁵¹ Iako se *istraživanje* kao korisnički postupak javilo u FRSAD-u, nije bilo ovako široko definirano. Čini nam se da je na njegovo određenje i općenito važnost u modelu FRBR-LRM uvelike utjecao koncept informacijske pismenosti.

Preostale četiri zadatke, prema riječima P. Rive i M. Žumer, ponešto su popraćeni korisnički postupci preuzeti iz FRBR-a. Uz to se *pronalaženje* i *identificiranje* javljaju u FRAD-u i FRSAD-u, a FRSAD navodi i *odabir*. Kao što smo već istaknuli, istraživanje je preuzeto iz FRSAD-a, no njegova je definicija proširena tako da obuhvaća kontekstualiziranje iz FRAD-a. Za razliku od toga, postupak *opravdanja* iz FRAD-a nije obuhvaćen novim modelom jer je zaključeno da isključivo pripada djelokrugu poslova knjižničnog osoblja.

Na kraju ovog kratkog prikaza korisničkih postupaka modela FRBR-LRM ističemo kako je još riječ o nacrtu, a konačna bi verzija dokumenta trebala biti objavljena potkraj 2016. ili na početku 2017.

Zaključak

Od određivanja zadataka kataloga kao odgovora na korisnička pitanja do utvrđivanja postupaka korisnika u IFLA-inim konceptualnim modelima jasno je da je pojam *korisnika*, uže ili šire definiran, bio jedno od polazišta za utvrđivanje obuhvata i strukture katalognog standarda i/ili pravilnika. Kako u prošlosti, tako i danas, standardi i pravilnici temelje se na općenitijim dokumentima više teorijske razine poput načela ili već spomenutih modela u kojima je razrješavanje navedene problematike neizbježno. Tako i novi anglo-američki pravilnik, koji je zbog težnje za međunarodnom uporabom objavljen pod naslovom *Resource Description and Access* (RDA), polazi od korisničkih postupaka modela FRBR. Iako su primjerice neki, poput Domanovszkog, kritizirali da takav koncept utječe na preusko određiva-

45 Riva, P.; Žumer, M. Introducing the FRBR library reference model. // 81st IFLA General Conference and Assembly - IFLA World Library and Information Congress, 15-21 August 2015, Cape Town, South Africa. Str. 2. Dostupno na: <http://library.ifla.org/1084/1/207-riva-en.pdf> (13. 9. 2015.).

46 FRBR-library reference model : combined draft 2015-07-05 / submitted by Consolidation Editorial Group to the FRBR Review Group.

47 Isto, str. 5.

48 Riva, P.; Žumer, M. Nav. dj., str. 3.

49 Riva, P.; Žumer, M. Introducing the FRBR library reference model, str. 2.

50 Isto.

51 Isto.

nje pojma abecednoga kataloga, njegova je stabilnost u kataložnoj teoriji i više nego zamjetna. Čini nam se da promjene, zapravo, slijede samo razvoj tehnologije. U vrijeme kataloga u obliku knjige i onih na listićima korisnik se konkretnim pitanjima najčešće obraćao knjižničaru i upravo su ta pitanja, na koja su generacije i generacije knjižničara odgovarale na pultovima različitih knjižnica diljem svijeta, oblikovala polazište za izgradnju kataložnih pravilnika. Razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije, korisnici pretražuju mrežne kataloge i druge informacijske sustave te su aspekti njihovih strategija pretraživanja ili čak njihova informacijskog ponašanja prepoznati kao polazišna točka za obuhvat i strukturiranje suvremenih i budućih kataložnih standarda i pravilnika.

Literatura

1. ALA Cataloguing rules for author and title entries / prepared by the Division of Cataloging and Classification of the American Library Association. 2nd ed. / edited by Clara Beetle. Chicago : American Library Association, 1949.
2. Barbarić, A.; Willer, M. Kakav nacionalni kataložni pravilnik trebamo? : preliminarno istraživanje. // 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 110-134.
3. Butler, P. Bibliographical function of the library. // Journal of Cataloging and Classification 9, 7(1953), str. 3-11.
4. Carpenter, M. Editor's introduction. // Foundations of cataloging : a sourcebook / edited by Michael Carpenter and Elaine Svenonius. Littleton, Colo. : Libraries Unlimited, 1985. Str. 15-17.
5. Cutter, C. A. Rules for a dictionary catalog. 4th ed., rewritten. Reprint. London : The Library Association, 1948. Izvornik: Washington D.C. : Government Printing Office, 1904.
6. FRBR-Library Reference Model : combined draft 2015-07-05 / submitted by Consolidation Editorial Group to the FRBR Review Group.
7. Horvat, A. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka : "Benja", 1995.
8. Lubetzky, S. Cataloging rules and principles. // Writings on the classical art of cataloging / Seymour Lubetzky ; compiled and edited by Elaine Svenonius, Dorothy McGarry. Englewood, Colo. : Libraries Unlimited, 2001. Str. 75-135.
9. Minutes of evidence. // Report of the Commissioners appointed to inquire into the Constitution and government of the British Museum. London : Her Majesty's Stationery Office, 1850. Citirano prema: Readings in library cataloguing / edited and introduced by Raymond K. Olding. London : Crosby Lockwood & Son, 1966. Str. 5-29.
10. Olding R. K. Antonio Genesio Mario Panizzi : (1797-1879). // Readings in library cataloguing / edited and introduced by Raymond K. Olding. London : Crosby Lockwood & Son, 1966. Str. 1-4.
11. Riva, P.; Žumer, M. Introducing the FRBR library reference model. // 81st IFLA General Conference and Assembly - IFLA World Library and Information Congress, 15-21 August 2015, Cape Town, South Africa. Dostupno na: <http://library.ifla.org/1084/1/207-riva-en.pdf> (13. 9. 2015.).
12. Statement of principles adopted by the International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October 1961. // International Conference on Cataloguing Principles (1961 ; Paris). Report / International Conference on Cataloguing Principles, Paris, 9th-18th October, 1961 ; edited by A. H. Chaplin and Dorothy Anderson. Reprint. London : IFLA International Office for UBC, 1981. Str. 91-98.
13. Svenonius, E. Intelktualne osnove organizacije informacija. Lokve : "Benja", 2005.
14. Svenonius, E.; McGarry, D. Introduction. // Writings on the classical art of cataloging / Seymour Lubetzky ; compiled and edited by Elaine Svenonius, Dorothy McGarry. Englewood, Colo. : Libraries Unlimited, 2001. Str. xi-xxi.
15. Uvjeti za funkcionalnost autoriziranih podataka : konceptualni model. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.
16. Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa : završni izvještaj. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
17. Uvjeti za funkcionalnost predmetnih autoriziranih podataka : konceptualni model. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012.
18. Verona, E. Literarna jedinica nasuprot bibliografskoj jedinici. // O katalogu : izbor iz radova = Selected writings on the catalogue / Eva Verona ; uredila Aleksandra Horvat. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo : Nacionalna i sveučilišna knjižnica : Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti, 2005. Str. 182-206.
19. Verona, E. Međunarodna načela katalogizacije. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 7, 3/4(1961), str. 155-179.
20. Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1: Odrednice i redalice. 2. izmijenjeno izd. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986.
21. Verona, E. Univerzalna bibliografska kontrola i međunarodno ujednačavanje kataložnih postupaka. // Informatologia Jugoslavica 8, 1/4(1976), str. 1-22. Dostupno i na: <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/verona.htm> (12. 8. 2015.).

From the Functions of a Catalogue to User Tasks

Defining the functions of a library catalogue is one of the origins of the theory of bibliographic organization. At the same time it is the practical starting point for the development of any national and/or international cataloguing code. The first part of the paper gives an overview of the functions of a catalogue from the founder of modern cataloguing Antonio Panizzi to IFLA's efforts from the 1960s presented in the Statement of International Cataloguing Principles (ICP) known as the Paris Principles. The views of Eva Verona, the author of the current Croatian cataloguing code, is especially emphasized. The second part of the paper is dedicated to changes in the cataloguing theory and practice initiated in 1998 by the publication of the IFLA study entitled Functional requirements for bibliographic records (FRBR), in which the defining of functions of a catalogue is replaced by defining the user's tasks. Considering this matter, the further IFLA's studies: Functional requirements for authority data (FRAD) and Functional requirements for subject authority data (FRSAD) have also been reviewed. The final part of the paper deals with changes in defining the user's tasks in an unpublished IFLA's document FRBR Library Reference Model (FRBR-LRM). Reported analysis can contribute to the work on the new Croatian cataloguing code whose three-year drafting project is in progress.